

Preek over Genesis 22,1-19: Geloven tegen de klippen op!

Zingen: Psalm 93, 1 en 2
Votum en Groet
Zingen: Psalm 93, 3 en 4
Schuldbelijdenis en genadeverklaring
Zingen: Psalm 86, 4
Leefregels
Zingen: Gezang 473, 1. 2 en 10
Gebed bij de opening van het Woord
Zingen: Kinderlied 37
Schriftlezing: Genesis 22,1-19 en Romeinen 8,31-39
Zingen: Gezang 90, 1 en 6
Verklaring van Genesis 22,1-19
Zingen: Gezang 187
Dankzegging en voorbeden
Collecte
Zingen: Gezang 17, 4 en 5 (A.F. Troost, Zingende Gezegend)
Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!
God is liefde.
Wie in de liefde blijft, blijft in God.
En God blijft in hem.
Dat schreef de apostel Johannes.
En dan zijn we al vele eeuwen verder dan de geschiedenis van Genesis 22.
Zo heeft Johannes God leren kennen – als een God die liefde is.

Dat lijkt in schrille tegenstelling met de ervaring van Abraham.
Want geldt dit ook van de God met wie hij te maken had.
Is deze God liefde?
Wat is dat voor een onmogelijke eis, die God aan Abraham stelt?
Roep je zoon, je enige, van wie je zoveel houdt, Isaak.
En ga hem offeren op een berg die ik je wijzen zal.
Elk woord dat God over Isaak zegt benadrukt hoe kostbaar hij is voor Abraham.
Jouw zoon.
Je enige.
Van wie je zoveel houdt.
Isaak – die de lach deed doorbreken in het leven van Abraham en Sara.

Sjonge, wat was dat een feest geweest.
Dat Abraham en Sara op hun ouwe dag nog vader en moeder werden.
Wat hadden ze daar naar verlangd.
En wat was de vervulling van dat verlangen onvoorstelbaar rijk geweest.
Deze zoon was het begin van de vervulling van Gods geweldige beloften.
Het begin van een groot volk.
Had God gezegd.

Isaak – hij was voor Abraham vleesgeworden hoop.
Al Gods beloften dreven op Isaak.
Met hem, door hem zou het allemaal gebeuren.
Een nageslacht zo talrijk als de sterren aan de hemel en als zandkorrels op het strand.
Een volk dat de wereld tot zegen zou zijn.
Het was allemaal in Isaak besloten.
Isaak was de vleesgeworden hoop op de toekomst.
Had God gezegd.

En dan plotseling – in het duister van de nacht – die stem.
De stem van God.
Abraham!
Offer je zoon.
Dood hem!

Hoort Abraham dit goed?
Is dit echt de stem van God?
Is dit werkelijk dezelfde God die al die rijke beloften deed?
Maar wat is dat dan voor een grillige God, die zo rijk zegent –
en dan zo onverwachts en wreed alles wat Hij gaf weer afpakt.
Hier ermee!
Ik wil het weer terug!
Is dit niet sadistisch?

Ja maar, de verteller zegt toch meteen dat het maar een test was?
God stelde Abraham op de proef.
God wilde toch niet écht dat Abraham Isaak zou sterven.
Het liep toch allemaal heel goed af?
God greep gelukkig op tijd in.

Dat is waar.
Maar dat wist Abraham niet toen hij de opdracht kreeg.
Wij weten hoe het afloopt.
En daardoor lopen we het gevaar de spanning van het verhaal niet meer te ervaren.

Trouwens, ook die opmerking dat het een proef was geeft te denken.
Ook dat kan vragen oproepen.
Wat is dat voor een God die zulke proeven bedenkt?
Die zijn kinderen aan zulke testen onderwerpt?
Dat kan toch niet?
Zo speel je toch niet met menselijke gevoelens en emoties?

Opvallend is dat dergelijke reacties bij Abraham totaal ontbreken.
Ze worden in elk geval niet vermeld.
's Morgens in alle vroegte staat hij op.
Treft voorbereidingen voor de zwaarste tocht in zijn leven.
Hij pakt alles in wat hij onderweg nodig heeft.
Roept twee knechten om mee te gaan.
Roept Isaak.
Hakt het hout voor het offervuur...
En gaat op weg!

Een reis van drie dagen.
Wat moet die reis hem vreselijk zwaar gevallen zijn.
Vele malen zwaarder nog dan destijds de reis naar Kanaän.

Opvallend trouwens hoe deze tocht lijkt op die eerste reis uit Genesis 12.
Daar hoorde Abraham de stem van God: *Ga naar het land dat Ik je wijzen zal.*
Hier zegt God: *Ga naar de berg die Ik je wijzen zal.*
Bij de roeping uit Ur moest Abraham zich losmaken van zijn voorgeslacht.
Nu moet Abraham zich losmaken van zijn nageslacht.
Geroepen worden door God – is dat een voorrecht?
Of is dat een ongekend zware last?

Abraham neemt die last op zich en gaat.
Wat is hij opvallend zwijgzaam!
Toen God dreigde Sodom en Gomorra te vernietigen bad hij de sterren van de hemel.
Nu God het leven van zijn eigen zoon eist komt er geen gebed over zijn lippen.
Op Gods roepstem gaat hij naar de berg die God hem wijzen zal.

En hij gaat op die reis alleen.
Ja, twee knechten gaan mee.
En natuurlijk Isaak.
Maar in wezen is Abraham alleen.

Alleen met zijn brandende vragen, die hij met niemand deelt.
Alleen met zijn God, die hij niet begrijpt en toch gehoorzaamt.

Drie dagen duurt de reis.
Drie dagen lang spookt het door Abrahams hoofd.
Drie dagen lang voltrekt hij in gedachten het offer van zijn zoon.
Abraham – hoe kun je?
Gaat gehoorzaamheid aan God zo ver?
Of is dit fanatisme van het ergste soort?
Zoals terroristen zichzelf opofferen voor de jihad.

Dan op de derde dag – daar in de verte doemt de berg op, die God bedoelt.
Abraham zadelt af.
De knechten moeten achterblijven.
Het laatste stuk gaat hij alleen nog met Isaak.
Wacht hier tot wij terugkomen, zegt Abraham tegen de knechten.
Tot wij terugkomen...

Opeens klinkt iets door van wat er in Abraham is omgegaan al die tijd.
Hij gaat zijn zoon offeren.
Hij is God onvoorwaardelijk gehoorzaam.
Maar diep van binnen is er de verwachting dat God op ongedachte wijze een keer brengt.
Gods beloften waren zo zeker.
God had zijn toekomst zo in Isaak geconcentreerd.
Zal dit nu zomaar het einde zijn – van alles?
Op één of andere manier wil Abraham daar niet aan.
*Blijf hier wachten tot **wij** terugkomen!*

Zo gaan Abraham en Isaak samen verder.
Op Isaaks schouders ligt het offerhout.
Abraham zelf draagt het offervuur en het offermes.
Zo gaan ze naar de plek waar het gebeuren moet.

Nog nooit is een berg zo zwaar te beklimmen geweest.
Hier zet een mens in geloof alles, maar dan ook alles op het spel.
Als straks Isaak op het altaar ligt...
Als straks Abraham een einde aan maakt aan het leven van zijn zoon...
Als hij straks het offer brengt... dan is alles voor niets geweest.
Dan was zijn geloof in God een lege dop.
Dan is de geschiedenis geen heilsgeschiedenis, maar grillig noodlot.
Hier zet een mens in geloof alles op het spel.
De toekomst van hemel en aarde.

Maar Abraham gelooft tegen de klippen op.
In geloof klimt hij stap voor stap hoger om zijn God te ontmoeten.

Vader!
Ja, mijn jongen!
U draagt het vuur en ik draag het hout.
Maar waar is het lam dat geslacht moet worden?
Daarin zal God zelf voorzien mijn jongen.

Wat is dat, Abraham?
Een leugentje om bestwil?
Om Isaak niet af te schrikken voor het moment daar is?
Of geloof je het zelf nog echt?
Geloof je nog in een ongedachte wending?
Geloof je dat God die je riep uit Ur je niet voor niets geroepen heeft?
Geloof je nog steeds dat Hij te vertrouwen is?

God zal zelf voor een offerlam zorgen, mijn zoon.
God zal er zich zelf van voorzien.
God ziet meer dan Abraham op dat moment ziet.
Isaak is van God.
En God laat niet los waar Hij aan begint.
Daar vertrouwt Abraham op.
Ook uit wat Abraham tegen Isaak zegt klinkt nog steeds vertrouwen.

Zo gaan Abraham en Isaak samen verder.
Ze komen op de plaats die God bedoelde.
Kijkt Abraham om zich heen of daar inderdaad het lam klaar staat, waarin God zichzelf voorziet?
Hij ziet het niet.
Hij bouwt het altaar.
Hij schikt het hout.
En hij neemt Isaak en bindt hem op het hout.
Wat dat voor Isaak heeft betekend...?
We kunnen er slechts naar raden.

Tenslotte pakt Abraham het mes.
Maar dan roept de engel van de HEER: *Abraham, Abraham!*
Ik luister, antwoordt Abraham.
Raak de jongen niet aan, doe hem niets!
Want nu weet Ik dat je ontzag voor God hebt:
je hebt Mij je zoon, je enige, niet willen onthouden.

De ban wordt gebroken.
Het mes valt uit Abrahams hand kletterend op de rotsen.
Met trillende handen maakt Abraham het touw los waarmee Isaak gebonden is.
En hij klemt zijn zoon aan zijn borst.
Hij heeft hem uit de dood teruggekregen.
Isaak – kind van de lach.
Het lachen is Abraham toch nog niet vergaan.
De hoop is hem niet de bodem ingeslagen.
Hij is in zijn verwachting van God niet bedrogen uitgekomen.

En hij heeft het van Gód verwacht.
Alles heeft hij van Gód verwacht.
Daarin komt Abrahams geloof uit.
In Isaak was al Abrahams verwachting samengebundeld.
In Isaak was Abrahams hoop voor de toekomst vlees geworden.
Isaak was de garantie dat God ook verder zijn beloften zou waar maken.
Maar dan is het gevaar groot dat het vertrouwen van God gaat verschuiven naar wat God heeft gegeven.
Het gevaar is groot dat we geborgenheid en zekerheid zoeken en levensvervulling in wat we van God krijgen.
En niet langer in God zelf.
Abraham – geloof je nog in *Mij*?
Of is je vertrouwen verschoven naar de zoon die je van Mij kreeg?
Dát is de vraag die Abraham te beantwoorden krijgt.
Geloven wij in God – of in zijn zegeningen?
Geloven wij in de goedheid van God zelf of in de tekenen van zijn goedheid?
En wankelt ons geloof als die tekenen, die zegeningen ons ontvallen?

Abraham is bereid om alles weer prijs te geven wat hij kreeg.
Als hij God maar niet verliest!
Abraham is bereid het liefste wat hij bezit op te geven omwille van God.
Maar op hetzelfde moment dat hij dat doet ontvangt hij Isaak terug.

Maar hij heeft hem anders dan daarvoor.
Hij heeft hem nog bewuster uit Gods hand ontvangen.
Abraham keert met Isaak weer terug naar huis.
Maar het is allemaal anders geworden.

God is tussen vader en zoon getreden.
De band tussen Abraham en Isaak loopt via God.

En Abraham noemde die plaats: *De HEER zal er in voorzien*.
Zo is Abraham al naar die berg toe gegaan.
Daarvan had hij onderweg al getuigd tegenover Isaak.
En het zat ook in zijn opmerking aan het adres van zijn knechten.
Hoe of wat wist Abraham niet.
Maar dát was zijn geloof: de HEER zal er in voorzien.
Hij kon niet geloven dat zijn God een God van twee gezichten was.
Hij kon niet geloven dat zijn God met twee tongen sprak.
En in dat geloof is hij niet bedrogen uitgekomen.

Abraham heeft de proef doorstaan.
De test was niet of hij wel alles voor God over had.
De test was of hij alles, werkelijk alles verwachtte van God en van God alleen.
Of hij het aandurfde alles op het spel te zetten in het vertrouwen dat God hem opving.
En Abraham heeft het er op gewaagd.
In het vaste vertrouwen dat de HEER in alles zal voorzien.

Gelukkig de mens die de beproeving doorstaat.
Abraham is door deze daad innerlijk bevestigd in zijn geloof.
Hij mag met zijn zoon terugkeren naar Berseba.
Niet verbitterd en niet vervreemd van God.
Niet losgeraakt van zijn kind.
Hij had hem losgelaten, maar weer terug ontvangen.
Nog bewuster terug ontvangen uit de hand van God.

Abraham keert terug naar Berseba met een vernieuwd zicht op God.
De God die onze liefde en ons vertrouwen vraagt.
Maar die uiteindelijk zelf het offer brengt.
De berg Moria is de berg waarop later de tempel is gebouwd.
Waar de verzoeningsdienst voor Israël gehouden werd.
En die verzoeningsdienst was de voorafschaduw van Christus' offer op Golgotha.
Naar die berg wilde God Abraham leiden.
Ik wees al op een parallel tussen Genesis 12 en Genesis 22.
In Genesis 12 werd Abraham geroepen naar het land dat God hem wijzen zou.
Hier wordt hij geroepen naar de berg die God hem wijzen zou.
Je zou kunnen zeggen dat God Abraham uiteindelijk daar wou hebben.
Op de berg Moria – de latere tempelberg – de plaats van de verzoening.
Zoals we dat zingen met Gezang 3 uit het Liedboek:

4

*Uit Oer is hij getogen
ten antwoord op een stem,
die riep hem uit den hoge
op naar Jeruzalem.*

Waarom moest Abraham naar Kanaän?
In wezen omdat daar de plaats van de verzoening zou komen.
Kanaän is belangrijk geworden vanwege Jeruzalem.
En Jeruzalem is belangrijk geworden vanwege de tempel.
En uiteindelijk vanwege Golgotha, waar Gods Zoon zichzelf als offer aanbiedt.
Op Golgotha heeft God, de HEER, er definitief in voorzien.
Er in voorzien dat de wereld kan blijven bestaan.
Er in voorzien dat de zegen van Abraham wereldwijd over de volkeren komt.
Er in voorzien dat Abraham een nageslacht krijgt zo talrijk als de sterren aan de hemel en als de zandkorrels op het strand langs de zee.
Er in voorzien dat Abraham de vader van alle gelovigen kon worden.
Met een geloof dat alles, maar dan ook alles alleen van God verwacht.

Dat is iets wat wij net als Abraham moeten leren.

Dat wij als gelovigen alleen bestaan omdat God zich bekend maakt als Degene die voorziet in dat waarin wij zelf niet kunnen voorzien.

Abraham in zijn onvoltooide offer wijst heen naar Christus.

Toen nam God het leven van Isaak niet, omdat Hij voorzag in een beter plan.

Hij wou óns geen pijn doen om ons te verlossen.

Nee, Hij nam alle pijn zélf voor zijn rekening.

Paulus zegt in Rom. 8:

Zal Hij die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar Hem omwille van ons allen heeft prijsgegeven, ons met Hem niet alles schenken?

In Hem heeft de Vader zelf het voltooide offer gebracht.

Hij die door de dood heen in de opstanding als de levende Heer is teruggegeven.

Teruggegeven aan allen die het van Hem verwachten.

Geloven is vertrouwen op het onmogelijke.

Op wat God alleen kan.

Op het opstandingsleven uit de dood.

De HEER zal er in voorzien.

Dit geloof stelt ons in de vrijheid.

Maar die vrijheid sluit in de totale gebondenheid en onderworpenheid aan God.

Dat klinkt tegenstrijdig.

Maar de Bijbel toont ons dat dit echte vrijheid is.

Onze band met God moet onvoorwaardelijk zijn.

Hij eist ons op met huid en haar.

Hij is de enige die dat mág vragen.

Want Hij is God, onze Schepper, onze Vader.

Hij heeft recht op alles wat ik ben en wat ik heb.

Paulus noemt zichzelf regelmatig een slaaf van Jezus Christus.

Dat is een term die wij vandaag verafschuwen.

Toch is dat precies de uitdrukking voor onze relatie met God in Christus.

Wij zijn het eigendom van God.

Precies als een slaaf het eigendom was van zijn meester.

Laten we overigens wel bedenken dat de term slaaf of knecht van de HEER ook gebruikt werd van de eerste minister van de koning.

En de eerste minister was de man op wie de koning het meest vertrouwde.

Maar hoe dan ook, zo is onze verhouding tot God.

Als die van een slaaf, een knecht tot zijn Heer.

Abraham wist zich onvoorwaardelijk gebonden aan zijn HEER.

En zonder reserve legde hij zijn leven en al wat hij had in de hand van de HEER!

Durven wij zo'n toewijding aan?

Zonder enig voorbehoud?

Of geven we de voorkeur aan een wat voorzichtiger stijl?

Laten we eerlijk zijn.

We houden niet zo van woorden als slaaf, gehoorzaamheid, commitment, bevel, verantwoordelijkheid, discipline.

We hebben onze vrijheid lief, onze onafhankelijkheid.

Maar deze geschiedenis maakt duidelijk dat God een claim op ons legt.

Dat hij gehoorzaamheid vraagt – stap voor stap.

Ook op wegen die we liefst niet willen gaan.

Die toewijding vragen die we haast niet op kunnen brengen.

Dat kunnen we alleen als we God restloos vertrouwen.

Als we geloven dat alleen bij Hem ons leven veilig is.

En dat Hij niets van ons vraagt wat ons leven kapot maakt.

Want zo hebben we Hem leren kennen door Jezus Christus.

AMEN.

29-10-2006